

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Joanna Lemańska (sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi L. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. II CSKP 366/22, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 3 grudnia 2025 r.,

- 1. stwierdza, że przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. II CSKP 366/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje L. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. od Skarbu Państwa – Sądowi Najwyższemu sumę pieniężną w wysokości 3000 (trzech tysięcy) złotych za okres od 21 stycznia 2020 r. do 3 grudnia 2025 r.;**
- 3. zaleca Sądowi Najwyższemu w terminie 2 (dwóch) tygodni od rozpoznania skargi rozważenie podjęcia zawieszonych postępowań incydentalnych o sygn. III CB 14/22 i III CB 18/22, zainicjowanych w toku sprawy o sygn. II CSKP 366/22 wnioskami o stwierdzenie braku spełnienia standardów niezawisłości i bezstronności;**
- 4. nakazuje Skarbowi Państwa – Sądowi Najwyższemu zwrócić z urzędu L. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. opłatę sądową w kwocie 200 (dwieście) złotych;**

5. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego na rzecz L. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

[k.b.]

Joanna Lemańska

Krzysztof Wiak

Aleksander Stępkowski

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego 13 sierpnia 2025 r. (data prezentaty) L. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (dalej: Skarżąca) wniosła skargę na przewlekłość postępowania sądowego, toczącego się przed Sądem Najwyższym pod sygn. II CSKP 366/22. Skarżąca domagała się stwierdzenia, że w ww. sprawie II CSKP 366/22 od dnia 21 stycznia 2020 r. doszło do nieuzasadnionej zwłoki. Wniosła również o wydanie Sądowi Najwyższemu zalecenia niezwłocznego wyznaczenia terminu rozprawy w sprawie objętej skargą. Jednocześnie Skarżąca wniosła o przyznanie na swoją rzecz od Skarbu Państwa kwoty 3000 zł oraz o zasądzenie na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania skargowego według norm przepisanych.

Uzasadniając skargę, Skarżąca podniosła, że 21 stycznia 2020 r. zaskarżyła ona skargą kasacyjną wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 16 października 2019 r., I ACa 398/18. Postanowieniem z 22 grudnia 2020 r., I CSK 181/20, Sąd Najwyższy zdecydował o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Tymczasem – jak zaznaczyła Skarżąca - dopiero dwa lata później, tj. w dniu 7 listopada 2022 r., wyznaczony został skład mający rozpoznać sprawę kasacyjną objętą skargą. Jednocześnie Skarżąca wyjaśniła, że odpowiednio postanowieniami z 14 grudnia 2022 r., III CB 13/22, i z 16 grudnia 2022 r., III CB 12/22, odrzucono (złożone przez inne podmioty) wnioski o zbadanie spełnienia przez sędziów wyznaczonych do

rozpoznania sprawy II CSKP 366/22 wymogów niezawisłości i bezstronności. Z kolei w dniu 11 marca 2024 r. Skarżąca została powiadomiona o zmianie składu orzekającego w sprawie objętej skargą, zaś w dniu 19 lutego 2025 r. Skarżącą doręczono zażalenie z 16 września 2024 r. na postanowienie Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2024 r., III CB 14/22, o zawieszeniu na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. *per analogiam* jednego z postępowań wpadkowych, toczących się w sprawie zbadania niezawisłości i bezstronności sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy II CSKP 366/22 - do czasu dokonania zmian legislacyjnych. Jak wyjaśniła Skarżąca, z zażalenia tego dowiedziała się ona, że zawieszenie ww. postępowania wpadkowego w sprawie zbadania niezawisłości i bezstronności stanowi przeszkodę w rozpoznaniu sprawy kasacyjnej objętej skargą. Postanowieniem z 24 kwietnia 2025 r., III CZ 218/24, przedmiotowe zażalenie zostało odrzucone jako niedopuszczalne. W konsekwencji, Skarżąca podniosła, że pomimo upływu blisko pięciu lat od daty wydania postanowienia o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania skarga ta nie została rozpoznana, ani nie został wyznaczony termin rozprawy kasacyjnej. Zdaniem Skarżącej, sporadyczne okresy aktywności Sądu Najwyższego przedzielone zostały długimi okresami bezczynności. Po relatywnie szybkim rozstrzygnięciu przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, co miało miejsce w dniu 22 grudnia 2020 r., dopiero w dniu 7 listopada 2022 r., a więc po 22 miesiącach i 16 dniach, wyznaczono skład mający rozpoznać sprawę objętą skargą, po czym w dniu 11 marca 2024 r. został on zmieniony. Zdaniem Skarżącej, w sprawie objętej skargą doszło również do arbitralnego rozszerzania katalogu okoliczności uprawniających sąd do zawieszenia toczącego się przed nim postępowania. Według Skarżącej, nie ma bowiem podstaw do zawieszenia postępowań wpadkowych do czasu wprowadzenia zmian w prawie, a zatem do odwoływania się do przesłanki w ogóle nieprzewidzianej w przepisach ustawowych regulujących postępowanie cywilne zarówno przed Sądem Najwyższym, jak i przed sądami powszechnymi. W tych okolicznościach, w ocenie Skarżącej, w sprawie objętej skargą doszło do przewlekłości postępowania. Pomimo bowiem upływu prawie 6 lat od dnia wniesienia skargi kasacyjnej, do dziś skarga ta nie została rozpoznana.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego nie zgłosił udziału w sprawie.

Postanowieniem z 29 stycznia 2025 r., I NSP 349/24, Sąd Najwyższy odrzucił uprzednią skargę Skarżącej na przewlekłość postępowania sądowego, toczącego się przed Sądem Najwyższym pod sygn. II CSKP 366/22.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

W przypadku wniesienia skargi na przewlekłość postępowania wszczętego skargą kasacyjną, kognicja Sądu Najwyższego ograniczona jest wyłącznie do oceny, czy standard ochrony prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki został zachowany w postępowaniu toczącym się przed Sądem Najwyższym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest bowiem stanowisko, że postępowanie kasacyjne przed Sądem Najwyższym nie jest kontynuacją wcześniejszych postępowań lecz dotyczy nowej sprawy wszczętej przez wniesienie skargi kasacyjnej w sprawie cywilnej albo kasacji w sprawie karnej, które to nadzwyczajne środki zaskarżenia przysługują od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji. Oznacza to, że w pojęciu tok postępowania od czasu jego wszczęcia do prawomocnego zakończenia nie mieści się postępowanie przed Sądem Najwyższym, choćby jego wynikiem było uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Postępowanie w sprawie cywilnej wszczętej skargą kasacyjną albo w sprawie karnej wszczętej kasacją jest nowym postępowaniem w sprawie w rozumieniu art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na

przewlekłość, a zarzuty odnośnie do przebiegu tego postępowania wnoszone w jego toku podlegają rozpoznaniu wyłącznie przez Sąd Najwyższy stosownie do treści art. 4 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, zgodnie z którym, jeżeli skarga dotyczy przewlekłości postępowania przed Sądem Najwyższym, właściwy do jej rozpoznania jest Sąd Najwyższy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 14 sierpnia 2013 r., III SPP 152/13; z 20 marca 2024 r., I NSP 238/23; uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 28 marca 2013 r., III SPZP 1/13).

Ustawodawca w ustawie o skardze na przewlekłość nie określił wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Niemniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie należałoby uznać za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, oraz z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22).

Ocena, czy w konkretnej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, powinna być wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami, przy uwzględnieniu zachowania określonych procedur.

Oceniając, czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy zatem brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 ust. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, a także uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania, od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, wskazując, że ocena, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, powinna następować w świetle szczególnych

warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (zob. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001 s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału).

Powyższe oznacza, że standard ochrony prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma charakter zindywidualizowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21; z 14 września 2022 r., I NSP 251/22; z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22). Co do zasady więc przewlekłość zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania.

Poddając analizie przebieg spornego postępowania kasacyjnego toczącego się przed Sądem Najwyższym, należy stwierdzić, że podniesiony w skardze zarzut przewlekłości tego postępowania sądowego jest uzasadniony.

Należy podkreślić, że od chwili wszczęcia spornego postępowania kasacyjnego, toczącego się z udziałem Skarżącej – co miało miejsce 21 stycznia 2020 r. z chwilą wniesienia przez Skarżącą skargi kasacyjnej w przedmiotowej sprawie – upłynęło już prawie 6 lat. Postępowanie kasacyjne o sygn. II CSKP 366/22 zostało zainicjowane skargą kasacyjną Skarżącej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 16 października 2019 r. Skarga ta wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 21 stycznia 2020 r. Akta tej sprawy wraz ze skargą kasacyjną wpłynęły do Sądu Najwyższego 28 kwietnia 2020 r. Sprawa ta została pierwotnie zarejestrowana pod sygn. I CSK 181/20. Zarządzeniem z 15 czerwca 2020 r. do sprawy I CSK 181/20 wyznaczono sędziego referenta. Kolejno, postanowieniem Sądu Najwyższego z 22 grudnia 2020 r., I CSK 181/20, skarga

kasacyjna Skarżącej została przyjęta do rozpoznania. Następnie, zarządzeniem z 12 stycznia 2021 r. akta tej sprawy zostały przedstawione nowo wyznaczonemu sędziemu sprawozdawcy celem podjęcia dalszych czynności. Kolejno, zarządzeniem z 14 stycznia 2021 r. sprawę objętą skargą zarejestrowano w repertorium CSKP. Z kolei zarządzeniem z 13 stycznia 2022 r., w związku z dokonaną zmianą organizacyjną Izby Cywilnej i utworzeniem nowych wydziałów, sprawa objęta skargą została przerejestrowana (zgodnie z kolejnością wpływu) do nowego repertorium CSKP i zarejestrowana pod sygn. II CSKP 366/22. Zarządzeniem z 11 lutego 2022 r. sprawa objęta skargą została przydzielona nowemu sędziemu referentowi. Zarządzeniem z 3 listopada 2022 r. wyznaczono trzyosobowy skład do rozpoznania sprawy kasacyjnej objętej skargą. Kolejno, zarządzeniem z 29 lutego 2024 r. dokonano zmiany składu orzekającego w spornej sprawie, o czym powiadomiono strony postępowania. Uznać zatem należy, że te czynności podejmowane były w sposób prawidłowy, w rozsądnym czasie.

Co jednak istotne w sprawie, poczynwszy od 23 listopada 2022 r. do sprawy II CSKP 366/22 wpłynęło sześć wniosków o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności, zarejestrowanych pod następującymi sygnaturami: III CB 12/22, III CB 13/22, III CB 14/22, III CB 16/22, III CB 17/22, III CB 18/22. Sąd Najwyższy ustalił, że w sprawach III CB 12/22, III CB 13/22, III CB 16/22 i III CB 17/22 wnioski odrzucono, co spowodowało, że nie były one już przeszkodą w rozpoznaniu sprawy. Podkreślić należy, że składanie wniosków incydentalnych jest prawem stron postępowania, i nawet jeżeli z prawa tego korzysta tylko jedna ze stron, dopóki wnioski te są rozpoznawane w rozsądnych terminach, nie można czynić zarzutu przewlekłego prowadzenia postępowania.

Jeśli zaś chodzi o sprawy III CB 14/22 i III CB 18/22, to postępowania w nich zawieszono odpowiednio postanowieniami z 11 kwietnia 2024 r. i z 2 czerwca 2023 r., przy czym sprawa III CB 14/22 została zawieszona na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. *per analogiam* z uwagi na konieczność przeprowadzenia zmian legislacyjnych usuwających wady procesowe określone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielka Izba) z 21 grudnia 2023 r., C-718/21 oraz w wyroku pilotażowym Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 23 listopada 2023 r. *Wałęsa przeciwko Polsce* (skarga nr 50849/21) w terminie tam

zakreślonym., zaś sprawa III CB 18/22 została zawieszona do czasu rozstrzygnięcia zagadnień prawnych przedstawionych w sprawie I NB 4/23, postanowieniem z dnia 15 marca 2023 r. TSUE, i do dziś dnia spawy te nie zostały podjęte.

Powyższa sekwencja zdarzeń przemawia za uznaniem, że sporne postępowanie kasacyjne o sygn. II CSKP 366/22 toczy się dłużej, niż to jest konieczne dla prawidłowego wyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych i prawnych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy kasacyjnej, a tym samym, że w postępowaniu objętym skargą nie dochowano wynikających z wyżej powołanego orzecznictwa standardów rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Należy przy tym podkreślić, że w analizowanej sprawie bezpośrednią przyczyną braku podjęcia czynności zmierzających do zakończenia sprawy kasacyjnej jest zawieszenie dwóch postępowań incydentalnych toczących się w przedmiocie wniosków o stwierdzenie braku spełnienia przez sędziów Sądu Najwyższego wyznaczonych do rozpoznania sprawy II CSKP 366/22 standardów niezawisłości i bezstronności. Wstrzymanie podejmowania czynności w sprawie zostało wprowadzone „prawnie usankcjonowane” ww. postanowieniami wydanymi w sprawach III CB 14/22 i III CB 18/22 o zawieszeniu tych postępowań wpadkowych. W tej sytuacji jawi się jednak jako zasadnicze pytanie, czy tego rodzaju prawnie usankcjonowana beczynność sądu w ogóle może być uznana za naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez uzasadnionej zwłoki w rozumieniu przepisów o skardze na przewlekłość. Przeciwno twierdzącej odpowiedzi na tak postawione pytanie przemawia przede wszystkim to, że podnosząc zarzut przewlekłości postępowania, Skarżąca otwiera drogę do kontroli postanowień o zawieszeniu ww. postępowań, które jako wydane przez Sąd Najwyższy, nie są zaskarżalne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2007 r., KSP 5/07). Z drugiej jednak strony należy mieć na uwadze, że art. 3 ustawy o skardze na przewlekłość zawiera zamknięty katalog postępowań, w których stronom przysługuje uprawnienie do wniesienia skarg na przewlekłość, co oznacza, że w postępowaniach innych niż te, o których mowa w powołanym artykule, tego rodzaju skarga nie przysługuje. Co do zasady zatem przyjmuje się w judykaturze, że w postępowaniach mających charakter incydentalny względem postępowania głównego ustawa o skardze na przewlekłość

nie przewiduje możliwości wniesienia skargi na przewlekłość postępowania i taka skarga jest niedopuszczalna (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2025 r., I NSP 500/24). Powyższe stanowisko dotyczy jednak wyłącznie sytuacji, w której skarga na przewlekłość została wniesiona wprost w postępowaniu wpadkowym. Natomiast w przypadku wniesienia skargi na przewlekłość postępowania głównego, sąd oceniając, czy w postępowaniu zostały dochowane standardy ochrony prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, zasadniczo jest uprawniony do kontrolowania terminowości także postępowań wpadkowych, łączących się ze sprawą główną. Dotyczy to również postępowania w przedmiocie zawieszenia. Należy zauważyć, że w świetle art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, naruszenie prawa strony do rozpoznania jej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma miejsce wówczas, gdy postępowanie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. W tej szerokiej formule ustawowej mieszczą się także sytuacje, w których bezczynność organu procesowego wynika z faktu podjęcia określonej decyzji procesowej, jeśli decyzja ta nie była zasadna z punktu widzenia kryteriów okoliczności wskazanych w cytowanych wyżej przepisach ustawy o skardze na przewlekłość albo została podjęta na podstawie nieprzewidzianej w przepisach prawa (tak też Sąd Najwyższy w postanowieniu z 18 lipca 2007 r., KSP 5/07). W tej sytuacji Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że w ramach kompleksowej kontroli zachowania standardu ochrony prawa do rozpoznania danej sprawy kasacyjnej bez nieuzasadnionej zwłoki Sąd Najwyższy ma podstawy rozważyć, czy postępowania incydentalne w przedmiocie wniosków o zbadanie braku spełnienia przez sędziów Sądu Najwyższego wyznaczonych do rozpoznania sprawy II CSKP 366/22 standardów niezawisłości i bezstronności, zostały zawieszone zasadnie. Innymi słowy, skutkiem wniesionej skargi na przewlekłość powinna być całościowa ocena poszczególnych czynności podejmowanych przez Sąd Najwyższy w sprawie objętej skargą, celem ustalenia, czy nie nastąpiło zarzucane przez Skarżącą naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, będące wynikiem nie tylko zaniechań sądu, lecz także działań innych, niż konieczne dla wyjaśnienia sprawy. Zgodnie bowiem z art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dla stwierdzenia, czy w sprawie

doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić nie tylko terminowość, ale także prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Odnosząc się zatem do oceny czynności zawieszenia ww. postępowań wpadkowych III CB 14/22 i III CB 18/22, należy stwierdzić, że decyzje o zawieszeniu postępowań toczących się w przedmiocie testów niezawisłości i bezstronności uznać należy za nieprawidłowe. Podkreślić należy, że nie jest to kontrola instancyjna wydanych postanowień, jak również ustalenia niniejszego postępowania nie mają wpływu na ich obowiązywanie. W niniejszym postępowaniu sąd dokonuje jedynie oceny prawidłowości podjętych czynności procesowych w aspekcie prowadzenia postępowania dłużej, niż jest to konieczne.

Zasadność zawieszenia postępowań incydentalnych w przedmiocie wniosków o zbadanie braku spełnienia przez sędziów Sądu Najwyższego wyznaczonych do rozpoznania sprawy II CSKP 366/22 standardów niezawisłości i bezstronności należy oceniać przez pryzmat kryteriów wskazanych w art. 173-178 k.p.c. Przede wszystkim wskazać należy, że procedura cywilna nie przewiduje dopuszczalności zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. *per analogiam*, jak to uczyniono w sprawie III CB 14/22. Prowadzi to do uznania, że podana w postanowieniu III CB 14/22 podstawa prawna jest pozorna. Norma art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. brzmi: „jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu administracji publicznej” Nie wiadomo zatem do czego użyte w postanowieniu słowa „*per analogiam*” miałyby się odnosić, zważywszy, że dalsza treść postanowienia zdaje się sugerować, że tą przyczyną miałyby być oczekiwane przez sędziego, który wydał te postanowienia zmiany legislacyjne. Wystarczy zauważyć, że władza ustawodawcza (Sejm, Senat) nie są organami administracji publicznej, i już z tej przyczyny przywołany przepis nie może być właściwą podstawą prawną. Dodatkowo przed Sejmem i Senatem nigdy nie toczy się żadne postępowanie (ani sądowe, ani administracyjne), od wyniku którego zależałby wynik rozstrzygnięcia w zawieszonych sprawach. Jest ponadto rzeczą oczywistą, że wśród przyczyn zawieszenia prawnie przewidzianych nie ma odwołania do hipotetycznego, przyszłego (a tym bardziej nawet nie rozpoczętego) procesu legislacyjnego.

Brak jakiegokolwiek związku instytucji zawieszenia z potencjalnym procesem legislacyjnym potwierdza orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym „nie można potraktować jako długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej prowadzenie postępowania (dyscyplinarnego), oczekiwania strony na ewentualne zmiany ustawodawcze (w obszarze odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratorów)” (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2023 r., II ZO 22/22). Nie budzi to także wątpliwości w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego (postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z 19 marca 2024 r., I FSK 1035/19) i nie powinno budzić wątpliwości żadnego rozsądnego prawnika.

Powyższe oznacza, że nie mamy do czynienia z wątpliwościami interpretacyjnymi na kanwie określonego przepisu, lecz ze zwykłym wykreowaniem nieistniejącej podstawy prawnej dla podjętych czynności. To może prowadzić do oczywistego wniosku, że wskazane postanowienie III CB 14/22 wydane zostało bez podstawy prawnej (podana w nich podstawa prawna jest w sposób oczywisty nieadekwatna).

Po drugie, wskazać należy, że dokonane postanowieniem III CB 14/22 „zawieszenie” postępowania może zostać uznane za nieuzasadnioną przeszkodę w jego prowadzeniu, bowiem:

- nastąpiło uzależnienie wstrzymania rozpoznania sprawy od zdarzenia przyszłego i niepewnego, które w ogóle może nie nastąpić,
- uzależnienie wstrzymania rozpoznania sprawy nastąpiło w postaci nieznannej Kodeksowi postępowania cywilnego przeszkody „prac legislacyjnych”,
- przeszkoda w postaci „prac legislacyjnych” trwać może nieokreślenie długo, a nawet zawsze (w obecnej sytuacji nie podjęto żadnych działań w tym kierunku, co więcej wyroki - wskazywane w sentencji postanowienia, wydanego w sprawie III CB 14/22, o zawieszeniu - zawierają liczne sugestie, w tym także być może wymagające zmiany polskiej Konstytucji RP, co jeszcze bardziej czyni mało realnym ich pełne wdrożenie),
- przeszkodę w postaci „zmian legislacyjnych” powiązano jedynie z usunięciem bliżej nieokreślonych „wad procesowych”, co samo w sobie nie daje żadnej odpowiedzi, co miałyby być w drodze prac legislacyjnych usunięte, co

więcej – nie ma żadnych wątpliwości, że we wskazanych orzeczeniach mowa jest przede wszystkim o kwestiach ustrojowych, a częściowo materialnych.

W opisywanej sytuacji warte podkreślenia jest także to, że sędzia, który wydał postanowienie w sprawie III CB 14/22 o zawieszeniu, nie podjął dostępnych kroków proceduralnych (np. w postaci pytania do Trybunału Konstytucyjnego, złożenia oświadczenia o podstawach wyłączenia itp.), których rozpoznanie mogłoby prowadzić do usunięcia wzmiankowanych „wad procesowych” lub rozwiania wątpliwości w tym zakresie.

Jeśli zaś idzie o sprawę III CB 18/22, to podstawa zawieszenia odpadła już ponad rok temu, bowiem 7 listopada 2024 r., C 326/23, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonym przez Sąd Najwyższy w sprawie I NB 4/23 jest niedopuszczalny.

Powyższe prowadzi do wniosku, że decyzje o zawieszeniu nie miały swojego uzasadnienia procesowego albo przyczyna zawieszenia już dawno odpadła, co oznacza, że ww. postępowania incydentalne zostały „wprowadzone w stan bezruchu” wadliwie, a tym samym prawo Skarżącej do rozpoznania sprawy kasacyjnej II CSKP 366/22 bez nieuzasadnionej zwłoki zostało w ten sposób naruszone.

Należy wyraźnie stwierdzić, że o przewlekłości postępowania nie decyduje subiektywne przekonanie strony, lecz okoliczności obiektywne, a obowiązkiem państwa jest zagwarantowanie, by sprawy osób podległych jego jurysdykcji toczyły się bez zbędnej zwłoki (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05).

W postanowieniu z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, Sąd Najwyższy trafnie podkreślił, że dla strony czy też uczestnika postępowania nie ma znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania, czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu, czy objętości referatu sędziego, czy też w zaniechaniach, których dopuściło się państwo nie przyjmując rozwiązań zapobiegających systemowej przewlekłości postępowań.

Konkludując, Sąd Najwyższy uznał, że w realiach analizowanej sprawy, stosownie do art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, istniały podstawy do

stwierdzenia przewlekłości postępowania prowadzonego przed Sądem Najwyższym pod sygn. II CSKP 366/22.

Uwzględniając skargę, zgodnie z art. 12 ust. 4 i ust. 5 pkt 1 ustawy o skardze na przewlekłość, Sąd Najwyższy przyznał na rzecz Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego sumę pieniężną w kwocie 3000 zł.

Przyjmuje się, że odpowiednia suma pieniężna w rozumieniu art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość stanowi sankcję dla Państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Przy czym wysokość tej sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21) i mieścić się w granicach od 2000 do 20 000 zł.

Określając wymiar przyznanej Skarżącej sumy pieniężnej, Sąd Najwyższy miał na uwadze, że w badanej sprawie postępowanie kasacyjne, zainicjowane skargą kasacyjną Skarżącej (wniesioną w styczniu 2020 r.), trwa już łącznie niemal 6 lat. Nie ulega przy tym wątpliwości, że w rozpoznawanym przypadku nie było to spowodowane ani materią sprawy, ani jej złożonością, ani obstrukcyjnym zachowaniem Skarżącej.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy uznał, że przyznana Skarżącej na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość kwota 3000 zł w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie jest adekwatna do przyczyn stwierdzonej przewlekłości.

Uwzględniając skargę i stwierdzając przewlekłość postępowania kasacyjnego, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, sformułował także zalecenie pod adresem Sądu Najwyższego, aby w terminie 2 tygodni od rozpoznania skargi rozważyć podjęcie zawieszonych postępowań incydentalnych o sygn. III CB 14/22 i III CB 18/22, zainicjowanych w toku sprawy o sygn. II CSKP 366/22 wnioskami o stwierdzenie braku spełnienia standardów niezawisłości i bezstronności. Sąd Najwyższy wyszedł z założenia, że skoro przewlekłość postępowania kasacyjnego II CSKP 366/22 spowodowana jest przez nieprawidłowe zawieszenie ww. postępowań wpadkowych, koniecznym jest obecnie rozważenie podjęcia zawieszonych postępowań i rozpoznanie sprawy

kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2007 r., KSP 5/07). Sąd Najwyższy poprzestał przy tym na stosownym zaleceniu, odstępując od jednoznacznego nakazania Sądowi Najwyższemu podjęcia ww. postępowań wpadkowych, zważywszy na fakt, że nie jest możliwe dokonanie przez Sąd Najwyższy ingerencji w sferę dyskrejonalnych uprawnień sądu prowadzącego dane postępowanie i nakazanie mu wydania decyzji procesowej o określonej treści.

O zwrocie Skarżącej uiszczzonej przez nią opłaty sądowej w kwocie 200 zł Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 11 i 3 w związku art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1964), zasądzając od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego na rzecz Skarżącej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Joanna Lemańska

Krzysztof Wiak

Aleksander Stępkowski

(k.b.)i

[r.g.]